

AKTIVITEITENPLAN 2020 & 2021

De terugkeer van de Joodse kinderen

Stichting De Verhalen
December 2021

INLEIDING

DE KRACHT VAN VERHALEN

Bij de start van het project *De terugkeer van de Joodse kinderen* in 2019 spraken we over de kracht van verhalen. We hoopten voormalige Joodse onderduikkinderen te vinden die konden vertellen wat zij en hun families hadden meegemaakt in de Tweede Wereldoorlog. En hoeveel impact die oorlog nog steeds op hen heeft. Want persoonlijke verhalen maken die verschrikkelijke jaren vaak zo voorstel- en invoelbaar en de overdracht van onze oorlogsgeschiedenis daarmee zo krachtig.

Bij aanvang van het project richtten wij ons op het vinden van een groep van 210 Joodse onderduikkinderen. Een groep die voornamelijk in 1943 vanuit Amsterdam naar Friesland is gesmokkeld en bij Friese families de oorlog overleefden. Maar al snel werd de groep groter met voormalige onderduikkinderen, die op een andere manier in Friesland terecht waren gekomen. In totaal is er gedurende de projectperiode contact ontstaan met ruim 100 voormalige onderduikkinderen en verder ook met nabestaanden en vroegere onderduikfamilies.

Uit de vele verhalen die de onderduikkinderen verteld hebben, blijkt hoezeer ze hebben geworsteld met hun oorlogsverleden. Hoe ze vaak als weeskind alleen achterbleven of niet meer konden wennen na de terugkeer in het eigen gezin. Hoe na de oorlog veel kinderen op zoek gingen naar hun identiteit: Wie ben ik? Waar hoor ik bij? En hoe ze vaak tot op de dag van vandaag moeten leven met een gevoel van ontheemding en overlevingsschuld.

Een groot aantal van de onderduikkinderen, waarvan de jongsten rond de 77 jaar, zijn betrokken bij één of meerdere projecten van *De terugkeer van de Joodse kinderen*. Als verteller, als deelnemer en als gast. Gedurende de projectperiode zijn er vijf documentaires voor NPO2/Omrop Fryslân gemaakt, 10 podcast-afleveringen voor o.a. Spotify, een fototentoonstelling in het landschap, een lezingenserie op basisscholen, een researchproject met publicaties in dagbladen én een live tv-uitzending, die door 50 onderduikkinderen is bijgewoond.

We hebben veel positieve reacties mogen ontvangen van voormalige onderduikkinderen en van het publiek. De onderduikkinderen voelen zich gezien door het project, het geeft ze een gevoel van erkenning. Uit de publieksreacties blijkt vooral bewustwording over de impact van de Tweede Wereldoorlog op de verdere levens van de generaties die het hebben meegemaakt. De oorlog komt daarmee ineens dichtbij en ligt niet langer bevroren in de jaren 40-45.

Het coronavirus heeft de uitvoering van het project parten gespeeld. Van de vijf deelprojecten is het researchproject met een groot aantal publicaties in de Leeuwarder Courant, het Friesch Dagblad en andere media (Parool, Trouw, Kruispunt) volgens planning uitgevoerd in 2020, het jaar van 75 jaar Vrijheid. De overige projecten (documentaireserie, fototentoonstelling, podcast en live tv-uitzending) zijn met een jaar vertraging gerealiseerd in maart t/m mei 2021. Het laatste deelproject, de muziektheatervoorstelling *Smokkelbern*, zal na tweemaal uitstel plaatsvinden in april/mei 2022.

In dit eindverslag wordt compact beschreven wat *De terugkeer van de Joodse kinderen* heeft uitgevoerd en welke doelen en resultaten zijn gerealiseerd. Daarnaast is er een financieel overzicht, opgesteld door de accountant van Stichting De Verhalen.

Stichting De Verhalen

December 2021

AKTIVITEITEN

Voor *De terugkeer van de Joodse kinderen* zijn vijf deelprojecten ontwikkeld, waarvan er vier al dan niet in aangepaste vorm zijn uitgevoerd tussen de start van het project en mei 2021. Het vijfde project, de theatervoorstelling *Smokkelbern*, is wegens corona tweemaal uitgesteld en vindt nu in 2021 plaats.

1. Researchproject

In samenwerking met Leeuwarder Courant, Friesch Dagblad en Omrop Fryslân is tussen november 2019 en mei 2020 een grootschalig researchproject uitgevoerd om zoveel mogelijk Joodse onderduikkinderen op te sporen voor een welkomsterceremonie en reünie in mei 2020. Er is contact gelegd met meer dan 100 onderduikkinderen, hun naasten en onderduikfamilies, niet alleen uit Nederland maar ook uit Amerika, Canada, Duitsland, Israël en Australië. De drie media hebben tijdens hun zoektocht een groot aantal verhalen van voormalige onderduikkinderen gepubliceerd. In eerste instantie is het project tussen november 2019 en mei 2020 uitgevoerd. De drie media hebben in april en mei 2021 de draad weer opgepakt en opnieuw een serie verhalen gepubliceerd, nu op eigen initiatief en met eigen financiering.

Een overzicht van de publicaties in de drie media (mogelijk nu achter een betaalmuur, maar gedurende de projectperiode voor iedereen leesbaar, ook niet-abonnees):

<https://joodsekinderen.nl/onderzoeks-project/publicaties/>

Daarnaast zijn er onder andere artikelen verschenen in Trouw, Parool en interviews gepubliceerd op NPO1 en NPO5. Het televisieprogramma Kruispunt heeft een aflevering gewijd aan het project:

https://www.npostart.nl/kruispunt/09-03-2020/KN_1713127

Het researchproject is in mei 2021 definitief afgesloten.

Bereik: de Leeuwarder Courant (oplage 54.000) heeft 26 achtergrondverhalen, interviews en nieuwsartikelen gepubliceerd, zowel in krant als online; het Friesch Dagblad (oplage 9.000) heeft 18 achtergrondverhalen, interviews en nieuwsartikelen gepubliceerd, zowel in krant als online. Omrop Fryslân heeft in haar reguliere uitzendingen op tv en/of radio en/of online 24 x aandacht besteed aan het project in reportages, berichten en digitale longreads. Het dagbereik van Omrop Fryslân is 175.000 kijkers/luisteraars voor tv, radio; 130.000 bezoekers online.

2. Fototentoonstelling Joodse kinderen in Friese landschap

In Friese dorpen, steden en op het platteland zijn vijftien foto's van onderduikkinderen geplaatst op levensgrote doeken en muurstickers, bij boerderijen, woonhuizen en in dorpen waar ze in de Tweede Wereldoorlog zaten ondergedoken.

Op elke foto stond een unieke QR-code, die bezoekers en voorbijgangers toegang verschafte tot het verhaal achter de foto, inclusief een digitale kaart waarop de locaties van alle foto's waren te vinden.

Opening tentoonstelling: 31 maart 2021

Duur: twee maanden

Locaties: o.a. Joure, Sneek, Leeuwarden, Bolsward, Raerd, Burgwerd, Scharnegoutum, Drachtster Compagnie, Blija, Ferwert, Holwerd.

Naast de outdoor-tentoonstelling heeft projectpartner Tresoar op eigen initiatief en met medewerking van *De terugkeer van de Joodse kinderen* een virtuele tour ontwikkeld. Kijk hier voor een impressie van de outdoor en digitale tentoonstelling: <https://joodsekinderen.nl/fototentoonstelling/>

Bereik: aantallen toeschouwers is niet meetbaar omdat de tentoonstelling gratis toegankelijk was voor iedereen. De QR-codes op de foto's zijn ruim 1000 keer gescand.

3. Documentaireserie Smokkelbern

De terugkeer van de Joodse kinderen heeft in samenwerking met Omrop Fryslân een documentaireserie over de Joodse onderduikkinderen geproduceerd voor NPO2 en Omrop Fryslân tv. De reeks vertelt het verhaal over de smokkel van meer dan 200 Joodse kinderen naar Fryslân en hoe ze hier in de onderduik de Tweede Wereldoorlog overleefden. In de verschillende afleveringen persoonlijke verhalen van Joodse onderduikkinderen, de organisatie achter de onderduik en hoe het de kinderen na de oorlog verging. In de oorspronkelijke plannen was er sprake van vier afleveringen. Er is besloten een vijfde aflevering te maken na de vondst van uniek filmmateriaal over een Joods onderduikmeisje in het Friese dorpje Engwierum. Deze vijfde aflevering is volledig door Omrop Fryslân gefinancierd.

Uitzenddata

Aflevering 1 | 'Theesurrogaat'

17 en 18 april >> https://www.npostart.nl/fryslan-dok/17-04-2021/POW_04891540

Aflevering 2 | 'Aan het eind van de wereld'

24 en 25 april >> https://www.npostart.nl/fryslan-dok/24-04-2021/POW_04891541

Aflevering 3 | 'Nergens thuis'

1 en 2 mei >> https://www.npostart.nl/fryslan-dok/01-05-2021/POW_04891542

Aflevering 4: 'Nieuwe grond'

8 en 9 mei >> https://www.npostart.nl/fryslan-dok/08-05-2021/POW_04891543

Aflevering 5: 'Een band voor het leven'

15 en 16 mei >> https://www.npostart.nl/fryslan-dok/15-05-2021/POW_04891544

Gemiddelde kijkdichtheid FryslânDOK: NPO2 >> 100.000 – 150.000 per aflevering

Omrop Fryslân tv >> 15.000 – 25.000 per aflevering

4. Podcastserie en live tv-uitzending

De podcastserie en de live tv-uitzending zijn door corona als alternatieve projecten ontwikkeld voor de Dag vol Verhalen en de welkomsterceremonie & reünie.

De Dag vol Verhalen bestond uit drie verhalenroutes in Joure, Sneek en Leeuwarden waar Joodse onderduikkinderen het verhaal zouden vertellen over hun onderduikperiode en hun leven na de oorlog. Vanwege corona kon dit publieksevenement niet doorgaan. Daarvoor in de plaats is er een podcastserie geproduceerd van tien afleveringen. De verhalen zijn te beluisteren via Spotify, Apple Music, www.omropfryslan.nl en www.joodsekinderen.nl

De podcastserie is gestart op 8 april 2021. De tien afleveringen zijn gepubliceerd t/m eind mei 2021 >> <https://joodsekinderen.nl/podcast-smokkelbern/>

Bereik: 10.000 luisteraars (uit data van Spotify blijkt dat 80% de afleveringen helemaal beluistert, 65 % van de luisteraars is tussen de 35 en 59 jaar).

De welkomstceremonie & reünie voor de Joodse onderduikkinderen kon vanwege corona in april 2020 geen doorgang vinden. Ook bij een hernieuwde poging in april 2021 moesten de plannen worden geschrapt. Daarvoor in de plaats is er een live tv-uitzending *Smokkelbern | 75 jaar later* geproduceerd, waarbij de Joodse kinderen uit Nederland en buitenland (VS, Israël, Australië) centraal stonden. Via een Zoom-verbinding woonden meer dan 50 voormalige onderduikkinderen uit de hele wereld de uitzending bij. Het live-programma is uitgezonden op Omrop Fryslân tv op zondag 25 april en een week later rond 4 en 5 mei herhaald >> <https://www.omropfryslan.nl/utstjoering/spesjaal-telefyzjeprogramma-oer-de-smokkelbern>

Bereik: 50.000 kijkers

Het project *Joods kind in de klas*, waarbij Joodse onderduikkinderen op basisscholen hun verhaal vertellen werd in 2020 afgelast en is in 2021 alsnog uitgevoerd in een digitale versie via Zoom. Achttien schoolklassen (350 basisschoolleerlingen) hebben meegedaan aan het project, dat plaatsgevonden in maart, april en mei 2021.

Bereik: 18 schoolklassen/350 basisschoolleerlingen

5. Theatervoorstelling Smokkelbern

De voorbereidingen voor de muziektheatervoorstelling *Smokkelbern* zijn in maart 2020 stopgezet, drie weken voor de première. Een hernieuwde poging de voorstelling alsnog te spelen in april en mei 2021 is opnieuw gestrand. Inmiddels zijn de vooruitzichten veel beter. *Smokkelbern* zal nu worden opgevoerd in april en mei 2022. De uitzenddata en locaties zijn inmiddels vastgelegd, de organisatie wordt weer opgestart.
Capaciteit: 3200 toeschouwers

BESTUUR STICHTING DE VERHALEN

Het bestuur van Stichting De Verhalen heeft in 2020 en 2021 in een maandelijkse frequentie vergaderd met uitzondering van de maanden juli en augustus. In de periodes dat projecten zijn uitgevoerd, is er incidenteel als het nodig was extra bestuursoverleg geweest.

Stichting De Verhalen
Harstastate 40
8926 LJ Leeuwarden
W www.joodsekinderen.nl M info@joodsekinderen.nl